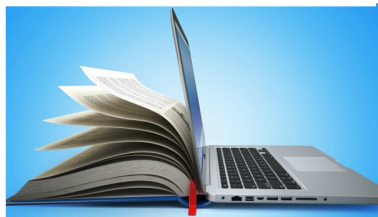

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ
ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ІСТОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: ЗДОБУТКИ І СТРАТЕГІЇ

20 травня 2020 р.
Київ

ЗБІРНИК ТЕЗ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

ському тяжінню до всілякої уніфікації та стандартизації. До того ж, і прийняття рішень у ситуації сьогодення зазвичай відбувається в умовах неповноти знання та непередбачуваності наслідків дій, а тому ціннісне підґрунтя визначення стратегій поведінки виявляється вирішальним і витікає з загальнокультурних, «фонових» щаблів буття особистості.

Відповідно, й основною метою сьогоденного університету має виступати не передача знань і навиків, а формування у студентів здатності отримувати та створювати знання та набувати навички самостійно, добре орієнтуючись у велетенському обсязі наявної у «дігіталізованому» суспільному просторі інформації — і при цьому завжди будучи готовим до зміни як стратегій, так і тим більше тактичних прийомів своєї професійної діяльності, загалом до того, щоби жити та діяти у світі принципово нестійкому та невизначеному. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Barnett R. Reconfiguring the University. *Higher Education Reformed* / Ed. by Peter Scott. London and New York: Falmer Press, 2000. P. 114–129.
2. Mielkov Iu. Human-Dimensionality and Values of Higher Education: Strategies for The Future of Complexity and Sustainable Development. *Філософія освіти / Philosophy of Education*: науковий журнал. 2019. Т. 24, № 1. С. 79–96.

Пономаренко Оксана Вікторівна,

аспірантка кафедри філософії

*Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди*

ПЛИННА СУЧАСНІСТЬ І ПРОБЛЕМА МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ

У ФІЛОСОФІЇ З. БАУМАНА

Прискорення процесів глобалізації та становлення інформаційного суспільства ставлять пересічну людину, суспільство, освіту перед необхідністю адекватного реагування на сучасні виклики, а розроблення ефективної освітньої стратегії потребує розуміння тенденцій і змін сьогодення. Адже, як зауважує

М.Д. Култаєва, сценарії оновлення суспільств можуть розгортатись як у просторі свободи, так і в рамкових умовах ідеологічного тиску і навіть примусу, але в кожному випадку мобілізація людей і ресурсів на здійснення новаторських задумів потребує змін у суспільній свідомості і поведінці людей [3, с. 4].

Відомий соціолог та філософ Зігмунт Бауман вважає, що освітня і культурна практика є практикою породження смислів, адже культура є системою розгортання значень через надання смислу. У культурі конституюється свобода.

Використанням таких метафоричних термінів як «плинна сучасність» або «плинна модерність» філософ звертає увагу на схожі з рідкою субстанцією риси сучасного світу: нездатність довго зберігати свій стан та змінюваність під впливом найменших сил, тобто постійне перебування в русі. При цьому важливою рисою теперішньої стадії сучасної епохи вчений називає відсутність направленості в таких змінах.

Накреслюючи постмодерну перспективу соціальних і культурних трансформацій, З. Бауман виступає також і критиком цього нового стану суспільства. Він відкриває жакливе у постмодерній культурі. Так, якщо у модерній культурі люди потерпали від надміру порядку, що знищував свободу, то у постмодерній вони знаходяться під тиском надмірної свободи. Нові можливості, що відкриваються перед людьми водночас породжують ризики і небезпеки [2, с. 288].

На думку вченого, стан «плинної модерності» — це результат боротьби самовпевненого і нестримного духу сучасності з консервативними інститутами суспільства, які чинили опір, та не відповідали новим формам та тенденціям. З. Бауман метафорично називає цей процес «плавленням твердих тіл», тобто розчинення, того, що продовжує існувати певний період і не змінюється або має імунітет до плинності. Серед перших твердих тіл, які мали бути піддані плавленню, і перших священних принципів, які мали бути спростовані, стали вірність традиціям, звичним правам і обов'язкам, які зв'язують людей по руках і ногах і заважають рухові, обмежують ініціативу [1, с. 9].

З. Бауман наголошує, що саме плавлення твердих і цілісних інститутів не мало за мету повністю знищити їх, а лише розчистити місце для нових і кращих твердих тіл, це були намагання покращити успадкований набір недосконалих тіл іншим набором значно покращених і досконалих, і по цій причині стійких до змін.

Плавлення зробило складну мережу соціальних відносин розімкнутою, незахищеною і безпомічною, вразливою, нездатною протистояти натхненним підприємництвом правилам дій і сформованим діловою активністю критеріям розумності, не говорячи вже про те, щоб ефективно конкурувати з ними [1, с. 10].

Якщо звернути увагу на цілісність правил і принципів грошових відносин, то здається, що це справжні закони поведінки людини, які діють об'єктивно, не обмежуючись сферою ринкової системи. Але потрібно звернути увагу на те, що система грошових відносин у порівнянні з іншими інститутами, цілісність яких було зруйновано, а системність зв'язків між інститутами порушено, не піддавалась «плавленню», тому виглядає більш міцною і системною саме на їхньому фоні.

В наш час схеми і конфігурації більше не задані і тим більше не однозначні; їх дуже багато, вони зіштовхуються один з одним, і їх зміст суперечливий, так що всі вони в значній мірі позбавлені своєї примусової і обмежувальної дії. Їх характер змінився і у відповідності з цим вони рекласифіковані, як пункти в списку індивідуальних задач. Замість того, щоб служити передумовою стилю поведінки і задавати рамки для певного життєвого курсу, вони сліднують із нього, формуються і змінюються [1, с. 11]. Можна змодельовати ситуацію, в якій корабель, що рухається в океані, намагається прокласти курс, орієнтуючись по координатам, що змінюються в залежності від особистості штурмана.

В наш час не вистачає саме таких схем, кодексів і правил, які можна вибрати в якості стійких орієнтирів і якими можна в подальшому керуватися. На думку З. Баумана, ми переходимо із ери раніше заданих «референтних груп» в епоху «універсального порівняння», в якій мета зусиль людини по будівництву свого життя безнадійно не визначена, не задана наперед і може піддаватися багаточисленним і глибоким змінам перш ніж ці зусилля досягнуть свого завершення [1, с. 11].

Швидкоплинність як суттєва риса соціальних порядків та пов'язані з нею суспільні зміни в політичному, економічному, культурному житті суспільства, безпосередньо впливають на людину і освіту, стають викликами для людського буття, вимагаючи швидкого і адекватного реагування, але водночас відкривають нові можливості і перспективи подальшого розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бауман З. Текучая современность / пер. с англ. под ред. Ю.В. Асочакова. СПб.: Питер, 2008. 240 с.
2. Култаєва М.Д., Навроцький О.І., Шеремет І.І. Європейська теоретична соціологія ХХ–ХХІ століття / 2-ге вид., випр. та доп. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 372 с.
3. Култаєва М.Д. Філософська педагогіка і духовне оновлення сучасних суспільств: монографія / Мін-во освіти і науки України, Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. Харків: ФОП Панов А.М, 2019. 271 с.

Починкова Марія Миколаївна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри філологічних дисциплін

навчально-наукового інституту педагогіки і психології

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

СЕРЕДОВИЩНИЙ ПІДХІД

У ФОРМУВАННІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Система роботи з формування критичного мислення (далі КМ) у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи (далі МУПШ) вимагає застосування адекватних методологічних підходів. Під час нашого дослідження ми спиратимемось на чотири рівні методологічних знань (за Е. Юдіним): філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний.

Розкриття підходів на філософському та загальнонауковому рівнях уже були предметом нашого дослідження. У цій праці ми визначатимемо середовищний підхід у межах конкретно-наукової методології.

Основоположником сучасної концепції середовищного підходу є Ю. Мануйлов [3], дослідник висунув теорію здійснюваного через спеціально створене середовище управління процесом формування й розвитку особистості. Цьому підходу властиві наступні базові процедури: середовищеутворення, наповнення ніш, інверсія